

Översyn av Överförmyndarnämndens tjänstepersonorganisation

Antagen av:	Ärendebeteckning:	Dnr: 2020-000025
Dokumentägare: Kommunchef	Dokumentansvarig: Kommunchef	Dokumenttyp: Utredning
Ersätter dokument:	Revideras:	Uppföljning:

Innehåll

Inledning.....	2
Bakgrund	2
Nuläge.....	2
Fördelningsnyckel i nuvarande organisation.....	3
Fördelning av nuvarande kostnader avseende politisk organisation.....	3
Tillkommande kostnader för kommunerna i nuvarande organisation	4
Förslag till ny tjänstepersonorganisation	4
Förslag till fördelningsnyckel i ny organisation	5
Fördelningsunderlag.....	5
Statistik.....	6
Förslag till fördelning av kostnader med ny tjänstepersonsorganisation.....	7
Förslag till införandeplan och fortsatt beslutsprocess.....	8
Personal och organisation	8
Kommunikationsplan	8
Beslutsprocess.....	8
Sammanfattning av utredningsförslag	8

Inledning

Stöd för inrättande av en gemensam överförmyndarnämnd finns i 19 kap. 16 § föräldrabalken och i 3 kap. 9 § och 9 kap. 19–35 §§ kommunallagen. Syftet med samverkan genom en gemensam överförmyndarnämnd är att långsiktigt kunna upprätthålla kompetens och kvalitet i en kunskapsintensiv verksamhet. Överförmyndarnämnden är en egen myndighet på samma sätt som övriga kommunala nämnder. Nämnden ska se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som har beslutats av värdkommunen, föreskrifter i lagar och förordningar, samverkansavtalet och bestämmelser i fastställt reglemente. Nämnden ansvarar inom denna ram för upprättande av verksamhetsplan och budget. Nämnden ska regelmässigt rapportera till de samverkande kommunernas respektive fullmäktige hur verksamheten utvecklas och hur den ekonomiska ställningen är under budgetåret.

En kommun kan inte under pågående mandatperiod förändra den politiska organisationen. Enligt 19 kap 7 § föräldrabalken (FB) väljs överförmyndare, ledamot i överförmyndarnämnd och ersättare för fyra år. En kommuns val av antingen överförmyndarnämnd eller överförmyndare gäller således hela mandatperioden.

Bakgrund

Under 2018 beslutade Dorotea, Lycksele Sorsele, Storumans och Åsele kommuner att bilda en gemensam överförmyndarnämnd från och med den 1 januari 2019. Lycksele kommun utsågs till värdkommun och den gemensamma nämnden startade sin verksamhet 2019-01-01.

Den 1-2 oktober 2019 granskade Länsstyrelsen Överförmyndarnämndens verksamhet. Av Länsstyrelsens samlade bedömning framkom vid inspektionen att det i allt väsentligt saknas rutiner och uppföljning för att säkerställa att överförmyndarnämndens handläggning sker på ett lämpligt och rättssäkert sätt. Länsstyrelsen bedömde att bristerna var av sådan omfattning och karaktär att de riskerar att leda till rättsförluster för enskilda varför överförmyndarnämnden fick allvarlig kritik.

Utifrån Länsstyrelsens kritik anordnades den 16 januari 2020 en informations- och utbildningsdag där Överförmyndarförvaltning i Umeå kommuns verksamhetschef och jurist informerade om Umeåregionens gemensamma överförmyndarverksamhet. Deltagande vid informations- och utbildningsdag var kommunstyrelseordföranden, oppositionsråd, kommunchefer, överförmyndarnämndens ledamöter och tjänstepersoner.

Efter informationen uppdrog kommunstyrelseordförandena enhälligt till kommuncheferna att, utreda tjänstepersonsorganisationen inom Överförmyndarnämnden i södra Lapplands verksamhet, med utgångspunkt att Lycksele kommun ska vara anställningsmyndighet över Överförmyndarnämnden i södra Lapplands verksamhet.

Nuläge

Enligt nu gällande reglemente och avtal är Lycksele kommun värdkommun och ska tillgodose det administrativa stöd som nämnden behöver för sina sammanträden dvs. nämndadministration. Kostnad för nämndadministration ingår i nämndens årliga anslag. Nämnden ska också se till att service till ställföreträdare lämnas i varje samverkanskommun genom regelbundet återkommande informationsträffar, information på hemsida och se till att utbildning genomförs för ställföreträdare enligt föräldrabalken 19 kap 18 §.

Varje kommuns förvaltning ansvarar själva för beredning och verkställighet av nämndens beslut samt att service ges enligt Förvaltningslagen.

Nämnden är personuppgiftsansvarig enligt GDPR (The General Data Protection Regulation).

Nämnden svarar för vården av sitt arkiv enligt arkivlagens bestämmelser och värdkommunen ansvarar för slutarkivering av nämndens handlingar. Värdkommunens kommunstyrelse till lika arkivmyndighet ansvarar för tillsynen över nämndens arkiv.

Fördelningsnyckel i nuvarande organisation

Kommunerna ska tillsammans lämna ett årligt anslag som motsvarar den avtalade verksamhetens nettokostnader för det året. Varje kommuns anslag motsvarar fördelningsprocenten kopplat till befolkningsstrukturen med utgångsår 2017 enligt SCB:

Kommun	Befolkning 2017-12-31	Procent av totalen
Sorsele	2 516	10 %
Storuman	5 902	23 %
Dorotea	2 646	10 %
Åsele	2 809	10 %
Lycksele	12 257	47 %
Totalt	26 130	100 %

Kostnader för arvoden och kostnadsersättningar åt gode män och förvaltare omfattas inte av det årliga bidraget. För dessa kostnader ansvarar respektive kommun. Kostnader för ensamkommande barn fördelas enligt särskilt avtal på sådant sätt att var och en av de samverkande kommunerna svarar för kostnaderna för de barn som är placerade i den kommunen.

Arvode för ordförande och vice ordförande ska ersättas i enlighet med värdkommunens arvodesregler och ingå i nämndens budget. Övriga förtroendevalda i nämnden ersätts enligt samverkanskommunernas arvodesregler och betalas av samverkanskommunerna. Sammanträdesersättning och övriga ekonomiska förmåner till de förtroendevalda ersätts av samverkanskommunerna. Kostnader för utbildning och liknande verksamhet för de förtroendevalda ska ingå i nämndens budget.

Fördelning av nuvarande kostnader avseende politisk organisation

Beslutad budget för gemensam överförmyndarnämnd för år 2020 med plan 2021-2022:

	Intäkt	Pers	Övriga	2019	2020	2021	2022
Nämndvht			75 000	75 000	75 000	75 000	75 000
Administrativt stöd		320 000		125 000	320 000	327 000	334 000
Arvode		100 000		100 000	100 000	102 000	104 000
Summa i kronor				300 000	495 000	504 000	513 000

Fördelningen av kostnader mellan de samverkande kommunerna enligt fördelningsprocent är följande:

Kommun	Fördelningsprocent	Kostnader år 2019	Kostnader år 2020
Sorsele	10 %	30300	47 662
Storuman	23 %	69 690	111 806
Dorotea	10 %	30300	50 125
Åsele	11 %	30300	53 213
Lycksele	47 %	139 410	232 193
Totalt	≈ 100 %	300 000 kronor	495 000 kronor

Tillkommande kostnader för kommunerna i nuvarande organisation

Tillkommande kostnader för ingående kommuner är bland annat arvoden förvaltare och godemän, arvoden till ledamöter och ersättare, resor samt personalkostnader för handläggare.

Personalkostnader innefattar lön inklusive PO-pålägg. Övriga kostnader inkluderar telefon, kontor, datorutrustning, resekostnader och kompetensutveckling/utbildning med mera för överförmyndarhandläggare.

Kommuner	Personal kostnad ink. PO	Övriga kostnader	Arvoden och resekostnad ledamöter	Arvoden godemän och förvaltare	Totalt/kommun, kr
Dorotea	230 600	69 800	78 600	92 300	471 300
Lycksele	560 000	34 000	130 000	1 031 000	1 755 000
Sorsele	165 700	36 600	49 600	53 800	305 700
Storuman	543 500	36 100	168 000	99 800	847 400
Åsele	160 800	72 100	36 800*	73 800	342 500
Summa, kr	1 660 600	248 600	463 000	1 350 700	3 721 900

Tabellen avrundad till närmaste 100 tal

*Kostnad för ledamöters arvoden kan förväntas bli högre nästa år eftersom en ledamot varit sjukskriven under större delen av 2019.

Förslag till ny tjänstepersonorganisation

Förslag till ny tjänstepersonorganisation har utarbetats utifrån uppdrag att Lycksele kommun ska vara anställningsmyndighet över Överförmyndarnämnden i södra Lapplands verksamhet. I förslag till driftbidraget från varje kommun ingår personalkostnader, driftskostnader, arvoden till ordförande och vice ordförande (som utses av huvudmannen) samt utbildningskostnader för ledamöterna i nämnden. Sammanträdesersättning och övriga ekonomiska förmåner till de övriga förtroendevalda i nämnden betalas enligt kommunallagen av den kommun som valt honom/henne. Kostnader för arvoden och kostnadsersättningar åt gode män och förvaltare omfattas inte av utredningen. För dessa kostnader ansvarar respektive kommun fortsättningsvis enligt tidigare fastställt samverkansavtal.

Det som präglar verksamheterna är att de är små i förhållande till kommunernas organisation i övrigt. Handläggningen är komplicerad och kräver normalt sett tillgång till juridisk kompetens för att kunna bedrivas rättssäkert. Det bör understrykas att utredningen inte har jämfört kvaliteten på handläggning, handläggningstider eller upplevd arbetsbelastning i förhållande till kostnader. I varje akt förekommer oftast ett flertal handläggningsärenden som kan variera i komplexitet och handläggningstid.

Verksamhetens storlek gör även att den är känslig för personalomsättning, sjukdom mm. Vid personalomsättning riskerar man, med kunskapen orienterad till en eller ett par personer, att all kunskap om verksamheten går förlorad. Verksamhetens tillsynsansvar rör betydande belopp. Risken för ett felhanterat ärende kan röra ett stort belopp är stor.

Tillsammans med tingsrätten har överförmyndarnämnden ansvar för rekrytering av gode män och förvaltare. Den uppgiften utförs i dag praktiskt av överförmyndarhandläggarna. De mer komplicerade uppdragen ökar vilket ställer krav på att det i överförmyndarverksamheten finns utrymme för att arbeta med rekrytering av godemän och förvaltare vilket inte bedöms finnas utrymme för idag inom verksamheten.

Att Lycksele kommun blir anställande kommun kommer att ge bättre tillgänglighet med telefon- och expeditionstid vilket möter den kritik som riktats mot verksamheten vid Länsstyrelsens granskning.

För att möta svårigheter med att rekrytera godemän och förvaltare samt bidra till ökad tillgänglighet och effektivitet bör användandet av digitala e-tjänster via verksamhetssystem utökas. Därför förordar utredningen att medel för upphandling av verksamhetssystem tillskjuts för år 2021.

En tydlig organisation med tid och resurser för verksamhetsutveckling, rutinarbete och rapportering behöver tillskapas. Utredningen förordar att en verksamhetschef tillsätts för att få en effektiv övergång till gemensamma arbetsätt och riktlinjer samt för att forma den nya handläggargenerationen och dess kultur samt svara för nämndens verksamhet. Verksamhetschef för det gemensamma överförmyndarkontoret ska ha rapportskyldighet till överförmyndarnämnden och årliga avstämningar med kommuncheferna i respektive samverkande kommun.

Behovet av fysisk tillgängligheten i respektive kommun har visat sig, bland annat för den gemensamma överförmyndarnämnden i Umeåregionen, inte vara stort. Frågan bör ändå bevakas och utvärderas efter en tid.

Implementeringen påbörjas direkt efter att kommunerna har tagit beslut om att Lycksele kommun blir anställningsmyndighet.

Förslag till fördelningsnyckel i ny organisation

Vid en samverkan i gemensam nämnd och en gemensam förvaltning är utgångspunkten att kostnaderna för verksamheten kan fördelas på ett sätt som uppfattas som rättvist och förutsebart. En fördelning av kostnaderna bör därför ske med en fördelningsnyckel som är okomplicerad och som är relativt statisk. Det finns i huvudsak två fördelningsnycklar som har relevans på verksamheten och speglar dess kostnader, kostnad fördelad på antal ärenden eller kostnad fördelad på antal kommuninvånare. I nuvarande samverkansavtal utgår kostnad för nämndens verksamhet utifrån enbart befolkningens mängd. Utredningen föreslår en förändrad fördelning av kostnader. Kostnadsfördelningen föreslås utgå från en fast del om 2,5 % och en rörlig del utifrån folkmängd per kommun. Se, bifogad fördelningsnyckel.

Fördelningsunderlag

Riktvärdet för antal årsarbeten har utgått från Länsstyrelsens nationella statistik för antal akter per handläggare från år 2018. I jämförelsen finns också Umeå kommuns andel årsarbeten per antal akter angivet samt antal godmanskap och förvaltarskap som riktvärde.

De faktiska kostnader som varje kommun har haft för överförmyndarverksamhet år 2019 har använts i beräkningsunderlag. I förslaget har antal årsarbeten används som beräkningsunderlag. Under 2019 har nämndens tjänstepersonsorganisation bestått av handläggare med 2,55 årsarbete och 0,3 årsarbeten för administrativt stöd (nämndadministration). De ingående kommunerna har för år 2020 beslutat att utöka nämndens budget med 0,2 årsarbeten för administrativt stöd.

En utökning av handläggare med 0,45 årsarbete föreslås samt 0,5 årsarbete för verksamhetschef.

I förslag till budget för år 2021 har höjd tagits för upphandling av gemensamt dokument- och ärendehanteringssystem för att möta svårigheter med att rekrytera godemän och förvaltare samt bidra till ökad tillgänglighet och effektivitet genom bland annat digitala e-tjänster.

I den ursprungliga förslaget till budget beräknades nämnden genomföra 6 stycken sammanträden per år. Utifrån förvaltningslagens krav på handläggningstider och den enskilde individens (huvudmän) behov av snabb handläggning av ärenden har överförmyndarnämnden haft 10 stycken sammanträden under 2019. Att minska antalet sammanträden är inte förenligt med gällande lagstiftning.

Statistik

Nedan redovisas antal akter per kommun med fördelningen godmanskap, förvaltare, förmyndarskap och godmanskap för ensamkommande barn (EKB):

År 2019					
Kommuner	Godmanskap	Förvaltare	Förmyndarskap	EKB	Totalt/kommun,
Dorotea	33	3	7	0	43
Lycksele	171	21	35	1	228
Sorsele	45	3	2	2	52
Storuman	62	6	21	14	103
Åsele	36	8	15	0	59
Umeå	772	316	71	5	1164
Summa, exkl. Umeå	347	41	80	17	485

Nedan redovisas antal årsräkningar per kommun och år:

Årsräkningar			
Kommuner	2017	2018	2019
Dorotea			47
Lycksele	178	167	180
Sorsele	85	60	63
Storuman	62	74	58
Åsele	27	46	58
Umeå			1354
Totalt, exkl. Umeå	352	347	406

Nedan redovisas antal akter i relation till antal årsarbetande handläggare:

Antal akter i relation till handläggare år 2019		
Antal akter	485	485
Handläggare, årsarbeten	2,55	3,0
Antal akter per årsarbete	190	162
Riktvärde (Länsstyrelsens nationella statistik 2018)*	168	
Umeå antal akter/årsarbetare (1164 akter/7 årsarbeten)**	166	

*Länsstyrelsens nationella statistik anger inte i vilken omfattning av resurser för överförmyndarverksamheter nationellt har utan endast antal akter per årsarbetande för handläggare.

**Umeå kommun har i sin överförmyndarverksamhet utöver 7 stycken handläggare även 6 stycken utredningssekreterare, 4 stycken assistenter inkl. nämndsekreterare, 1 stycken ekonomiassistent, 1 jurist och 1 verksamhetschef.

Förslag till fördelning av kostnader med ny tjänstepersonorganisation

Nedan redovisas nuvarande kostnader/kommun inklusive personal och övriga kostnader exklusive arvoden och resekostnader för ledamöter samt arvoden till godemän och förvaltare:

Kommuner	Personal kostnad inkl. PO	Övriga kostnader	Fördelning per kommun utifrån beslutad budget för nämnden år 2020	Totalt/kommun, kr
Dorotea	230 600	69 800	50 125	350 500
Lycksele	560 000	34 000	232 193	826 200
Sorsele	165 700	36 600	47 662	250 000
Storuman	543 500	36 100	111 806	691 500
Åsele	160 800	72 100	53 213	286 100
Summa, kr	1 660 600	248 600	495 000	2 404 300

Nedan redovisas kostnader enligt förslag om ny tjänstepersonorganisation med utökning av handläggartjänst med, 0,45 årsarbete och verksamhetschef 0,5 årsarbete exklusive arvoden och resekostnader för ledamöter samt arvoden till godemän och förvaltare. Det bör noteras att i nedanstående tabell finns både de faktiska kostnaderna för verksamheten samt delvis uppskattade OH-kostnader redovisade.

Handläggare personal kostnad inkl. PO (3,0 årsarbeten)	1 820 000
Verksamhetschef/administrativt stöd, inkl. PO (1,0 årsarbete)	669 000
Övriga kostnader, inkl. OH*	174 000
Nämndverksamhet**	75 000
Arvode***	130 000
Totalt, kr	2 868 000

*Övriga kostnader inkluderar telefon, kontor, datorutrustning, resekostnader och kompetensutveckling/utbildning med mera för överförmyndarhandläggare och verksamhetschef.

** Nämndverksamhet innehåller kostnader förutbildning för nämndens ledamöter

*** En utökning av arvodeskostnad har gjorts med 30 000 kronor utifrån faktiskt resultat 2019. Ökningen beror på att fler sammanträden har genomförts än beräknat. Arvodeskostnaden består av arvode till ordförande och vice ordförande som enligt samverkansavtal ska ingå i nämndens gemensamma kostnad.

Nedan redovisas den kostnads differens som uppstår utifrån nytt förslag till tjänstepersonorganisation och fördelningsprincip för respektive kommun:

Kommuner	Nuvarande kostnader	Kostnad utifrån nytt förslag	Differens av kostnad / kommun, kr
Dorotea	350 500	326 367	24 133
Lycksele	826 200	1 230 399	-404 199
Sorsele	250 000	322 062	-72 062
Storuman	691 500	639 316	52 184
Åsele	286 100	349 857	-63 757
Summa, kr	2 404 300	2 868 000	463 701

Nedan redovisas förslag till reviderad budget för år 2020 med plan för 2021-2022 för den gemensamma nämnden utifrån ny tjänstepersonorganisation med Lycksele kommun som anställningsmyndighet. Kostnad för 2020 fördelas utifrån faktiskt utfall efter organisationsförändring.

	Intäkt	Pers	Övriga	2019	2020	2021	2022
Nämndvht			75 000	75 000	75 000	75 000	76 500
Arvode		130 000		100 000	130 000	130 000	130 000
Personalkostnader		2 489 000		125 000	2 489 000	2 539 000	2 590 000
Övriga kostnader			174 000		174 000	277 500*	181 000
Summa i kronor				300 000	2 868 000	3 021 500	2 978 000

**Kostnad för upphandling av verksamhetssystem har lagts till med 100 000 kronor år 2021

Förslag till införandeplan och fortsatt beslutsprocess

Personal och organisation

Förslaget att Lycksele kommun blir anställningsmyndighet innebär sammanfattningsvis att den verksamhet som idag utförs inom arbetsområdet vid respektive berörd kommun - Dorotea, Lycksele, Sorsele, Storuman och Åsele - kommer att slås samman och utföras av Lycksele kommun för samtliga fem involverade kommuner.

Innan övergången genomförs ska en konsekvensanalys upprättas och facklig samverkan genomföras enligt MBL § 19 och 11. Analysen ska även beröra vilka anställda som omfattas av övergången och vilka kommuner som inte kommer att erbjuda sina anställda att övergå till den gemensamma verksamheten. Ett inrangeringsavtal träffas därefter med arbetstagarparterna.

Kommunikationsplan

Överförmyndarverksamheten är en angelägenhet för många kommuninvånare, myndigheter och organisationer. En förändring är därför viktig att kommunicera. Utredningen har utöver en allmän information till kommuninvånare förslag på olika informationsinsatser riktade till dem som har ett särskilt intresse av att få kunskap om organisationsförändringen. Gode män, förvaltare och förmyndare bör informeras genom ett riktat brev som skickas efter att beslut tagits i respektive kommunfullmäktige. Utöver det bör en särskild informationsinsats göras på ett tidigt stadium för att säkerställa att eventuella frågor och oro som kan uppstå vid förändring bemöts i tid. En sådan insats bör göras så snart som möjligt efter beslut i varje medverkande kommun genom ett informationsmöte.

Myndigheter och organisationer som har mycket kontakt med överförmyndarverksamheten som exempelvis Lycksele tingsrätt, Region Västerbotten, Länsstyrelsen i Norrbotten och Migrationsverket m.fl. bör informeras i en särskild skrivelse efter att respektive kommunfullmäktige har tagit sitt beslut.

Webbplatsen och sociala medier i varje medverkande kommun bör användas för att informera om den nya organisationen. Internt ska framförallt socialtjänsten informeras genom att beslut och utredning tillställs dem.

Beslutsprocess

Beslut om att Lycksele kommun blir anställningsmyndighet ska tas i respektive kommunfullmäktige genom att reglemente och samverkansavtal revideras. Utifrån att budgeten för överförmyndarnämnden förändras vid en verksamhetsövergång ska även den godkännas av respektive kommun.

Sammanfattning av utredningsförslag

Utredningen föreslår att Lycksele kommun blir anställningsmyndighet för den gemensamma förvaltningen i Överförmyndarnämnden i södra Lapplands.

Utredningen föreslår vidare:

- I driftbidraget från varje kommun ingår personalkostnader, driftskostnader, arvoden till ordförande och vice ordförande (som utses av huvudmannen) samt utbildningskostnader för ledamöterna i nämnden.
- Sammanträdesersättning och övriga ekonomiska förmåner till de övriga förtroendevalda i nämnden betalas enligt kommunallagen av den kommun som valt honom/henne.

- Kostnader för arvoden och kostnadsersättningar åt gode män och förvaltare ansvarar respektive kommun fortsättningsvis enligt tidigare fastställt samverkansavtal.
- Fördelning av kostnader utgår från en fast del om 2,5 % och en rörlig del utifrån folkmängd per kommun.
- Placering av handläggare i annan kommun kan kvarstå.
- Behovet av tillgängligheten i respektive kommun ska utvärderas årligen.
- Verksamheten utökas med 0,95 årsarbetande. 0,45 handläggare. 0,5 verksamhetschef för att få en effektiv övergång till gemensamma arbetsätt och riktlinjer samt för att forma den nya handläggargruppen och dess kultur samt svara för nämndens verksamhet.
- En konsekvensanalys upprättas och facklig samverkan genomförs. Analysen ska även beröra vilka anställda som omfattas av övergången och vilka kommuner som inte kommer att erbjuda sina anställda att övergå till den gemensamma verksamheten.
- Ett inrangeringsavtal träffas med arbetstagarparterna.
- Verksamhetschefen för det gemensamma överförmyndarkontoret ska ha årliga avstämningar med kommuncheferna i respektive samverkande kommun.
- Implementeringen påbörjas direkt efter att kommunerna har tagit beslut om att Lycksele kommun blir anställningsmyndighet.
- Allmän såväl som riktad information gällande organisationsförändringen genomförs enligt informationsplanen.
- Samverkansavtal och reglemente för överförmyndarnämnden i södra Lappland revideras utifrån utredningsförslaget och beslutas om i respektive kommun i samband med beslut om att Lycksele kommun blir anställningsmyndighet för den gemensamma förvaltningen i Överförmyndarnämnden i södra Lappland.